

A-32693₁₁

Meie tulewiku nimel!

Karste rahwa päralt on tulewik.

Üleüldise karstufepüha puhul
1915.

Riigutanud
Jaak Tõnisson.

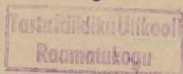
Eesti Karstufeltside Rehktoimekonna wäljaanne.
Tartu, 1915.

Дозволено военною цензурою.

Евсти Кириастусе-Ühisuse „Postimehe“ trükk, Järgewis.

2

124 064

Enur ajalooline pärandus, mis meie rahwal hoida.

Wafar, wõi alas! Üks kahest: kas wõidad ja tüsed, wõi kaotad ja — langed!

Karm on see sõna. Ja halastamata. Kuid ta maksis kitsendamata aastatuhandeid. Alles kõrgema kultura hõlitses dieks on inimsuse-aade, mille suurem kuulutaja täis heldust nõudis: Sina pead oma ligimesi armastama kui iseennast.

Perekonna, hõimkonna, suguharu, rahwa kaudu järkjärgult laienedes, süwenedes, selgides on werefugulusest ja eluhuwide ühtlusest olenew loomulik poolehoidlus pikkamööda inimsuse-aateks üles kerkinud, et wiimaks ühistonna kaudu oma täia lepitawalt kogu inimelusele üle wälja sirutada. Kuid täielik ei ole tema walitus kaugeleki veel mitte. Ssegi meie päewade kultura-inimsuse keskel wõitleb armastuse uue käisõna wastu ägedalt loomuliku oma-huwi halastamatuse wain. Mitte üksi wihane wägiwald ei tunista sellest. Ssegi kõige siledam wõistlus kulturaliste

abinõudega on filmapilt halastamata mõitlusest olemise eest.

Mida kaugemale perekonnast kui ühiskondlise korralduse algrahusest, seda teravamaks muutub mõitus. Üksitu rahwa liikmete wahel, kus ta meie päiwi klassimõitluse kuju omandab, keskib mõitus olemise eest wihasel hõwitajeni. Ometi hoitakse tema siin vähemalt oma abinõude poolest üldiselt wälise kulturalisuse piires. Sellewastu matjab rahwaste wahel mõitus olemise eest oma algelise karmuses.

Inimuse mõte on ennast muidugi ka rahwastewahelises elus katsunud maksma panna. Mitte üksi diplomatilise läbitäimise sõbralikud kõnetänuud, waid ka kõigugused lepingud wastastikuse rahuliku läbitäimise ja mõitluse mõimaldamiseks kuni rahwuswaheliste rahukonwerentideni ja uuemate wahelõhtu-lepinguteni on inimuse-aate ilmutuseks rahwastewahelises elus.

Niiwama iseloomulikuks nähtuseks rahwastewahelises elus on aga ka praegune ilmasõda kõige oma kõhutawa toleduse, hõwituse ja metsitusega. Kõige tähtsamad kulturarahwad on üksteise wastu elu ja surma pääle wäljas. Kõik abinõud wõetakse appi, et aga teist hõwitada. Sõda on rahwastel isegi uudse kultura päiwi, kus niipalju inimusest kõnelakse, itka weel wiimaseks tartuseks, kui muu nõu oma olemise ja eluliste huwide kaitsmiseks ei aita.

Inimuse-aade jääb kõrgete paleuseks, mille poole rahwad oma kulturalises eneseuunduses peawad pöörduma. Tegelikult politika on aga juhtiwaks teguriks rahwusline oma-kasu. Olugi, et teda nii hoolimata lausa wälja ei õelda, kui Saksa raudkantsler.

Muidugi mõista on nõrgemad ja vähemad rahwaste hulgas need, kes rahwastewahelises elus ja tegewas politika inimuse ja õigluse põhjusemõtte maksmapanemist nõuawad. Selle tähe all on nende olemine ja arenemine kindlustatud, niitawa kui neil isemist elujõudu jätkub. Karm tõelikkus näitab aga, et rahwaste-ilmast õiglusest hoolimata ennast see maksma paneb, kellel aga jõudu ja wõimalust. Petlik on rahwaste keskel teiste pifameele ja halastuse pääle lootma jääda. Kõige julgemaks kaitsjeks jääb itka oma tublidus ja jõud.

Selle poolest lähewad kõitide arwamised kottu, kellel ülesandeks on tähiheid püsti ajada, mille järele rahwas oma elupüüdeid peab seadma. Wahe on ainult teede poolest olemas, kuidas teegi tahab sihile saada. Ühed panewad kõik lootuse wälise wõimu ja wägewuse pääle. Teised otsiwad pääsmist rahwa isemise jõu tõstmisest.

Seenesest on selge, et wägewuse paleus ainult nende rahwaste keskel wõib tõusta, kes ajaloos juba teatawat osa on etendanud, ehk aga oma arwulise kaswamise tagajärjel mõju wõidawad. Wähematele ja nõrgematele oleks asjata ja isegi hädaohtlik wägewust määgima hakata. Nende püüd käib kõigepäält itka kulturalise kaswamise pääle, mis ajaloos wäikeid juureks ja nõrku tugewaks on teinud.

Just oma eluliste huwide pärast on wäikerahwad need, kes inimlise kultura alal oma aiamaadest kõige tihedamalt läbi sibliwad. Seest nad teawad, et wäikest maad ainult siis saad laiendada, kui sügawamale mulda tungib. Wäikerahwad on tõsiõed labida-kultura ehitajad inimese-

soo mullapinnal. Suured wõiwad adraga õhemaid wagusid ajada. On neil ju pinda laialt.

Meie rahwas on üks nendest, kes inimesesoo elunurmest usinasti labidat peawad tarwitama. Sest tema osa ei ole mitte suur ega lai, et sääl kergelt adraga wõiks talitada.

Õsime neid asi olgu siis meie rahwal waadata, et tõõs jõudu ja tahtmist ei puuduks. Muudu aid omakäsi ei toida.

Wäiterahwa lootus on isiklik tublidus ja isemise elujõu tagawara.

Siin on otustawa tähendusega, mis kellelgi kodust kaasa on tuua. Teatawaid tõuomadusi, andeid ja idusid läheb tarwis, et rahwas wõiks häis asjus areneda ja kulturaliselt kerida.

Imelapses ei wõi meie oma rahwast mitte ülistada. Roguni arukordseid andeid ei ole haldijad meie tõule tõesti mitte hälli paistanud. Ruid waeselaspe järjele ei ole Eesti sugu ometi kangeltsi mitte jäänud.

Alalugu on meiega nagu üleilmses Soome hõimkonnaga karmilt küll ümber käinud. Oleme nii mitmel murda ja wäga paljudel wajutada olnud. Wõõraste rasked sammud on nii mitmel puhul üle meie rahwuslike kodu pinna käies sügawaid jälgi meie wälistesse olemisesse järele jätanud. Ruid veel rohkem on neid haawu, mis wõõraste olluste mõju meie kehafesses ja hingelisesse olemisesse on lõõnud. Palju sellest, mis Eesti iseloomu nii armiliselt teeb, on just sagedast juhustisest wõõrtegemisest päritud. Sest tõu-terwist ei olnud siin mitte loomulik poolehoidlus ega waba walik hoidmas. Sa need, kellel wägi ja wõi-

mus, ei olnud seda mitte isikliku tubliduse waral omandanud, waid teistelt pärinud. Mitte üksi Soome soo põline kudemus ei ole see, mis meie rahwuslikes olemises end eitawalt ilmutab. Waid suurelt osalt wõlg-neme seda just oma ajaloolse Läänemere käidawal rannamaal.

Ometi ei taha meie oma minewiku pärast nii wäga karta. Sest meil on sääl ühes toodud ka warasid, mis kehwaft karjapoisist rikka kuningapoja teesfid. Teritagem pilku, küll siis filmad ostawad muinasehteid hinnata, mis helgiwad kui kuld ja kalliskiwid. Seitsem mõõdaminnestki pilk meie rahwuslike wanawara aitadesse. Eesti luuleilm oma uurimata rikkustega, Eesti muusika tuhandeteelsed helid täis algupäraselt ilu, Eesti ehtiw kunst -- ei need ole tülhi muinaslugu. Ei oska meie põlwe hing ennast mitte veel muististes helides ega wirwendustes omapäraselt ilmutada. Weab wälise uudise pettekujutus meie wilumata sammu esialgu veel kõweraid eksiteid. Otsib mõte, mis aastasadade pikuse nälgimise järele end hädapärast wõõral laual tositunud, nüüd iseennast aina wõõraste uffe alt. Ei ole karta ühtigi. Tuleb aeg, toob hääd nõu. Toob wilumist, ostamist, eneseleidmist.

Niipalju wõib ilma suurustusega finnitada, et Eesti soo waimline ja hingeline ulatus üleilmselt oma imbrusest mitte alla ei jää, ei ka aina kehtepärasusesse ära uppu. Waid kus wõistlus tõsiselt läheb, sääl täidab tema oma kohta piisawuses, kui ka wirtuses sagedasti enam kui auast. Isegi orjapäine loomuargtus annab mehifuse-woorussele maad, kui aga elu tõsiselt hüüab ja ülesanne meeste wäärilise.

Cesti sõjameeste kiitust, nende wahwuse ja julguse ilendust kannab tergejalgne Ruudus oma õhulistel tiibadel weriselt sõjawälsalt üle mitme rahwa laiale.

Kas ei kaalu seefugune ajalooline kaasawara midagi rahwal, kes peab enesele tulewikku teed raiuma omal jõul läbi pikkade puude ja tiheda wõsa?! Wõi ei ole see wara mitte wäärt, et teda hoitaks kui silmatera mitte ainult kadumise, waid ka halwenemise ja rikkemineku eest?!

Kuid ajalugu ei ole meie rahwa eest mitte ainult sisetise raudwara, waid ka wälise kandepinna poolest sõbralikult hoolitlenud. Mitte ainult wõimete ja annete rikkust ei ole saatus Cesti foole elusse awaral käel kaasa puistanud. Waid ta on meie rahwa ühes tema annete ja omadustega mullapinda kaswama pannud, mis kõigil aegil eemalt teiste filmi isukalt enese poole pihuma on ajanud.

Kii kaunis ja õnnistatud on Cesti rahwuslike kodu pind ilusal Läänemere kaldal.

Kõige suuremaks ajalooliseks teoks tuleb meie rahwale seda tunnistada, et tema selle maa oma alla on wõtnud.

Alles aegamööda hakkab meie põlw selgemini ja selgemini tundma, misugune rikkus, misugune olemise ja edenemise-wõimaluse kindlustus meie rahwale oma rahwuslike kodu poolest rahwaste-ühendaja Läänemere rannamaal otse Euroopa läwe ees ilmatu Wene tagamaa suus ajaloolist kaasa on antud. Isegi meie sood ja rabad, mis muistseid põlwi aina waraste õõkilmade ja halliõidu hädaohuga ähwardasid, töotawad rahwale, kes siin suudab paita pidada, rikkuse allitategs saada.

Lastem waade üle kää neist rikkalikkudest waradest, mis minewil meie foole elusse ühes annud. Seiksem pilk oma rahwuslike kodu wõimaluste ja töotuste pääle.

Sa siis tunnistagem puhtast südamest, kas ei ole meie rahwale ajalugu pärandust walmistanud, mis wäärt on, et teda meie põlw kõige oma mõistuse, tundmise ja tahtmise jõuga kadumise, rikkemise, halwenemise eest hoiaks, tema rohkenemise ja kaswamise üle walwaks?!

Hädaoht, mis Eesti rahvusliffi kodu ähwardab.

Kelle wastu tuleb siis meil oma rahvusliffe kodu
ilusa pinna pärast walwel hoida?

Kuigi rahwaste ilmas wõitlus olemise eest armuta
on ja igailks häämeel wäwara osa oma kätte püüab
saada, siis ei tule ometi hoope mitte alati ja igast
küljest oodata.

Nagu kõigil olewustel, nii on ka rahwastel süga-
wamaks loomundudeks rahule jõuda. Wõitluse teele
kalduw rahwas ikka alles siis, kui tema loomuliku
rahu-nõuet hädaohhtlikum huwi tuleb segama. Ilma
tarwiduseta ei hakka ükski rahwas teisele pääle
rõhuma.

Tunneb aga rahwas, et temal wärsket õhku
tarwis läheb, siis otsib tema elujõud iga wäheha kui
pilu üles, kust saaks läbi tungida.

Rahwastewahelises olukorras maksab iseäranis
tuntawalt ühise lühine mõõna-seadus, mis
inimlises ühiskonnas ühiselulisi liitumisi juhib: kus

jünnist waba pinda leida, ehk nõuete-tõhane äraelamine
hõlpsam, sinna walgub inimeste laine. Ühiseluline
mõõna-seadus on ajaloo jookul kõiti rahwarändamisi
juhtimas olnud, olgu et sõjakad suguharud saaki ajades
äkki kui marutuul waguaste põlluharijate rahulikust
elust üle lainetasi, ehk südikad rahwatõud oma piira
teiste kulul pikkade aegade jookul wiisalt edasi nihu-
tasid. Ja meie päiwilgi paneb rahwaid liikuma ühis-
eluline mõõna-seadus.

Nii on ka praegune ilmasõda, mis üle poole
kogu intimese soost werisele wõitlusele on kihutanud, oma
aluspõhjuse ja lõpusihtide poolest ainult ühiselulise
mõõna-seaduse ilmutuseks. Wististi ei oleks Keis-
Europa suur-riigid — Sakamaa ja Austria-Ungari —
mitte nii pea tihanud tungalt haarata, et $\frac{1}{2}$ Europa
kultuurilmaast põlema süüdata, kui nende rahwastel
kodus mitte ei oleks kitsas kätte tulemas olnud. Saksa
rahwas luges sõjariistust wäljatungimise oma piirest
paremaks kui rahuliku wõitluse oma ümbrusega. Sõja-
riistade abil lootis tema oma eluwõimalusi üleaedsete
kulul laiendada, olgu see osalt otsetõhese maade wõit-
misega, iseäranis Balkani mail Austria-Ungari kaudu
Wäike-Aasia poole liikumiseks, osalt oma üliwõimu
maksmapanemisega rahwuswahelises elus, mis oma-
korda kasulikkude taubalepingute ja laialisemate turgude
awamise teel aitaks Suur-Sakamaa ilmariikluse aadet
teostada. Oma ilmariigi kaudu tahab Saksa rahwas
oma eluaseta laiendada ja teiste rahwaste kulul hõlpsa-
mate eluwõimaluste pinnale edasi tungida, kuigi
tema oma riikliffi piire efiotja wälispidi mitte ei muuda.
Rahwaste rändamine muudab nagu kõil muugi oma
kuju ja teid igatõrõse kultura-seisu nõuete tõhaseft. Sisu-

liselt tähendab aga Saksamaa aastakümnete pikune sõjaväenõustamine ja niisugune sõjariistust väljatungimine kõige oma kolebuse ja metsikusega, et Saksa rahval oma senine rahvusline kodu kitsaks on jäänud. Põlis Saksa rahva elujõud on üle kallaste kerkinud ja määral oma lähema ümbruse pinnale kallanud, esimese hooga kõik — Belgias, Põhja-Prantsusemaal, Poola- ja Leedumaal — eest maha murdes, kuni teiste rahvaste wastutõuge laiene seisma pani.

Majalooline Saksamaa on Saksa rahvale tema kiire kasvamisega kitsaks jäänud.

Kõige selgemini näitab seda Saksa rahva sündimise- ja suremuse-arvustik ühes rahvaarvu kasvamisega.

Preisimaal sündis iga 1000 elaniku kohta: 1816—27. a. = 42—44 last; 1834—46. a. = 46—40; 1840—60. a. = 35; 1860—80. a. = 37—39; uueal ajal 37 last.

Rogu Saksamaa kohta sündis 1896—90. a. iga 1000 elaniku kohta 36 last. Saksamaal ajal sündis iga 1000 el. kohta: Austrias 37 last; Itaalias 36,3; Suur-Britannias ja Iirimaa 29,6; Prantsusemaal 22; Helvetias 28,9; Belgias 29,2; Hollandis 32,3; Rootsis 27,5; Norras 30,3.

Suremus oli Saksimaal järele Saksamaal 19. aastajal läbistiku iga 1000 elaniku kohta 27,7; Ida-Europas 35,7; Venemaal 33—35; Kesk-Europas 28,3; Lõuna-Europas 25,6; Põhja-Lääne-Europas 20,5; Norras 17.

1896—90 oli suremus iga 1000 elaniku kohta: Saksamaal 21,2; Austrias 25,4; Itaalias 25,6; Suur-

Britannias ja Iirimaa 17,8; Prantsusemaal 20,7; Helvetias 18,7; Belgias 20,2; Hollandis 17,2; Rootsis 17; Norras 16,8.

Seega oli rahva arvu kasvamine iga 1000 elaniku kohta 1896—90: Saksamaal 14,8; Austrias 11,6; Itaalias 10,7; Suur-Britannias ja Iirimaa 11,8; Prantsusemaal 1,3 jne.

Uueal ajal on sündimiste arv Saksamaal nagu muulgi kultuuri-aial natuke tagasi läinud. Ühtlasi on aga ka suremus tublisti langenud. Saksamaal viimase aastakümnel juba 19, viimastel aastatel isegi 17 päale iga 1000 elaniku kohta.

Preisimaal leiti arvustiku teel:

	sündimisi:	suremisi:	sündim. ülekaal:
1908	1.308483	733046	575437
1909	1.287217	705874	581343
1910	1.256775	675228	581547
1911	1.225250	732811	492439
1912	1.222168	672228	549940

Läbistiku oli Preisimaal aastakümnel 1902 kuni 1911 aastas sündimisi 1.284157, suremisi 725262, sündimiste ülekaal 558895.

Nii on üldine rahvaarvu kasvamine Saksamaal uueal ajal aastas läbistiku 15 iga 1000 elaniku kohta.

Praguse Saksa riigi piirides elas 19. aastajal algusel ümmarguselt 20 miljoni, lõpul 60 miljoni; 1816. a. = 24,8 milj., 1906. a. = 61,1 miljoni.

maal, Belgias ja Hollandis elanikke 658 miljoni, kuna neil mail 1890. a. kokku 220 miljoni elanikku oli.

Hiibbe-Schleideni wäljaarwamise järele on 1980. aastaks anglofaktsiid (inglasi, amerikkasi jne.) 900 miljoni; wenelasi 300 milj.; sakslasi 150 milj. Leroy-Beaulieu järele aga 100 aasta järele: sakslasi 200 milj.; wenelasi ja anglofaktsiid 300—500 miljoni.

Wõib üsna kindlasti ette ütelda, et Sakstamaa rahwaarw käesolewa aastasaja lõpuni kolmekordseks kasvab. Paari inimese-aasta järele on ta aga juba kaks korda nii suur kui praegu.

Ras on niilid arvata, et Sakstamaa juudab niisuguse inimeste hulga tulewikus oma senistes piiridesse ära mahutada?

Peab tunnistama, et seni ajani Sakstamaa oma rahwaarwu ja tiheduse üliktiirest kasvamisest hoolimata ilma suurema wäljarändamiseta ja tuntawate piirilaiendusteta läbi on saanud. Sest Schleswig-Holsteini ja Elfsa-Lotringi juuretulek ei tähenda selles mõttes mitte palju. Wäljarändamine on wiimastel aastakümnetel ifegi koguni wäitjeks jäänud. Sakstamaa on oma juuretulewatele rahwahulkadele eluwoimalust ja tegewust põllutöö põhjalikutegemise ja tööstuse ning kaubanduse hiiglasuure laiendamise ja põhjalikuts muutmise teel muretsenud.

Sakstamaal on 19. aastasaja jooksul rahwaarw 135% wõrd kaswanud, aga Saksa põllutöö wiljakus on (Nyharti wäljarwamist mööda) sellesama aja jooksul 212% wõrd tõusnud. Ja liha walmistus on 1800. kuni 1900. a. jooksul ifegi 595% wõrd kaswanud.

Otse muinasloolik on weel Sakstamaa majandusline edenemine wiimase 25 aasta jooksul olnud.

Dresdeni panga (Saksa hiiglapanga liit) arwustitu järele kasvab Sakstamaal 1871—1912: rahwaarw 41 milj. 66 miljoni pääle = 61,2% wõrd (Suur-Britannias ja Jirimaa 45%, Prantsufemaal 9,4% ja ainult P.-Am. Ühisriikides 141,2%).

Põllutöö wiljakus tõusis aga selsamal ajal palju kiiremini.

1 hektarilt (desjatinilt) saadi: nisu — 1881. a. = 12,7 doppelzentneri, 1913. a. = 23,6 dz., ehk 85% wõrd rohkem; ruffid: 1881. a. = 10,9 dz., 1913. aast. = 19,1 dz. ehk 75,2% rohkem; otse: 1881. a. = 15,1 dz., 1913. a. = 22,2 dz. ehk 47% rohkem; kaeru: 1881. a. = 12,1 dz., 1913. a. 21,9 dz., ehk 81% rohkem; kartulid 1881. a. = 107,9 dz., 1913. a. = 158,6 dz., ehk 67,0% rohkem; aasabeinu 1881. a. = 33,4 dz., 1913 49,3 dz., ehk 47,6% rohkem.

Weel huwitawamats lähewad need arwud, kui neid teiste maade saagiga wõrdleme. 1912. a. saadi hektarilt (desjatinilt) doppelzentnerites:

	nisu	ruffid	otse	kaeru	kartulid
Sakstamaal	22,6	18,5	21,9	19,4	150,3
Prantsufemaal	13,6	10,1	14,1	12,7	8,9
Austrias	15,0	14,6	16,0	13,0	100,2
Ungaris	12,7	11,6	13,9	10,4	84,4
Wenemaal	6,9	9,0	8,7	8,5	81,7
P.-Am. Ühisr.	10,7	10,6	16,0	13,4	76,2
Ranadas	13,7	12,0	16,7	15,0	115,8

Loomi oli:

	Sakstamaal		Prantsufem.		Suur-Brit. ja Jirimaa	
	1873	1912	1912	1911	1911	1911
hobuseid	3,352 tuh.	4,516 tuh.	2,229 tuh.	3,236 tuh.		
kariloomi	15,777	20,159	11,875	14,436		
sigu	7,124	21,885	3,980	6,720		

Ma sin a te tarwitamise tõusu Saksamaa põllu-
töös näitavad järgmised arvud:

	1882	1907	tõus
auruatri	836	2995	258%
külvimasinaid	63,842	290,039	354,3%
niidumasinaid	19,634	301,325	1434,7%
auru-rehepeetumaf.	75,690	488,867	547,9%
muud rehepeetumaf.	298,367	947,003	217,4%
masinaid üldse	391,746	1,497,975	282,4%

Beel palju võimsamini on Saksa tööstus ja
kaubandus viimase 25 aasta jooksul kasvanud, aga
sellekohaseid arve ei luba ruum ette tuua. Raudselt
annab Saksa rahwamajanduse tõusuist tunnustust Saksa
rahwawaranduse kaswamine, mida aastast 5 miljardi
marga pääle arwatakse.

Rahwawaranduse suurus oli: Saksamaal (1908)
prof. Ballodi wäljaarwamist mööda 270 miljardi marka
ehk iga elaniku pää kohta 4295 m., Suur-Britannias Jiri-
maaga (1909) majanduseteadlase Giffeni wäljaarwamist
mööda 285 miljardi marka ehk iga elaniku kohta
6402 m., Prantsufemaal (1908) Thery järele 230
miljardi marka, iga elaniku kohta 5860 m., Põhja-
Am. Ühisriikides (1904) awaliku arwustitu järele
450 miljardi marka ehk iga elaniku kohta 5536 m. Nii
on Saksamaal warandust iga elaniku kohta küll veel
wähem kui wanematel tööstusmaadel ja rikkal Prant-
sufemaal, aga meie ei tohi unustada, et Saksa-
maad veel pääle Saksa-Prantsufe sõda koguni waeseks
ja isegi paatilikumne aasta eest ikka veel tehwas
maks peeti. Tema fogu rahwawarandus ulatab aga
juba rikka Suur-Britannia hii glawaranduse kõrgusele.

Saksamaa rahwamajandusellisest tõusuist saab ker-
gesti aru. kui tähele panna, misugust hii glatööd sääl

viimase poolestaja aasta jooksul rahwahariduse, tehni-
lise kultura ja üleilidise rahwa tegu jöu tõstmisest on
forda saadetud. Saksa rahwas on kahtlemata kõik
jöu foku wötnud, et juuretulewaile rahwahulkele
elu-laul tarwiliku kohta kulturalisel teel muretseda.
Kuid praegune ilmasõda Saksamaa hoolimata algatusel
näitab, et Saksa rahwa elunduded ometi veel rohkem
on tõusnud, kui neid kõik rahulik töö ja püüdmine on
suutnud rahuldada. Saksa rahwas on suures ihe-
meelses waimustuses oma sõjata keisri järele ilma-
tulekahju leekidesse tormanud. Seft kõik ringtonnad
Saksamaal tundsid, et raske on rahulikus sõjingu-
tuses veel kiiremini edasi minna ja kaugemale saada,
aga rahwa tarwidused ei ole ometi veel mitte küllalt
rahuldatud.

Saksa rahwas oma suure elujöuga ja kultura-
wöimetega ei taha mitte ummusesse jääda, waid on
walmis enesele iga hinna eest õhtu muretsema ja
waba pinda hõpsamaks äraelamiseks wõtma, kust aga
saab, olgu ees mis taht. Oma ihe loomu kangusega
ja loomu halastamatusega murrab ta maha, mis teel
ees. Kui wöimalik, kultura ja rahuliku wõistluse teel;
kui tarwis, metjitu wägiwallaga — edasi tahab tema
aga igal juhtumisel tungida.

See on põhjapanew tõeasi Europa rahwaste-
wahelise arenemise loos, mida kõigil rahwastel tuleb
ilmas pidada, kes selle mõjufonna piiresse käiwad.

Isëäranis siigawasti lõikab aga see tõeasi meie
Baltimaade julgeolekuse, nagu sedit ka Poola ja
Leedu maal tõsiselt arwesse tuleb wõtta.

Silmad peaks kõikidel juba see lihtne asjaolu
awama, et Saksamaa rahwamajanduse muinasloolisest
tõusuist hoolimata viimase weerandaja aasta jooksul

Ruht tuleb päästmine?

Ja, kust peab meie rahwale ja tema õnnistatud kodupaigale päästmine tulema Germani tõu hiiгла-рõхu hädահu käest?

Wägiwaldse pääletungimise wastu võib meie rahwas ennast Wene ilmariigi täisõiguslise liikmena julge tunda. Kui tarwis, saadame oma tublimad mehepõjad wiimseini wälja, et nemad kõigi Weneriigi rahwaste wahwade poegadega wiimise weretilgani niisama ustawalt ja ausasti Sakjamaa wägewuse wastu seisaksid, nagu praeguse ilma sõja päiwil.

Kuid pidagem mees, sõda on ainult wiimane abinõu, mille waral rahwas oma piiridest wälja murrah, et muid maid ja rahwaid oma alla wõtta. Palju suurema tegeliku tähendusega kui sõda ja wägiwald on rahwaste edasitungimise-loos rahulit sissewalgumine rahulitu töö ja kulturalise wiisiluse teel.

Rahwa kulturalist edasitungimist ei suuda aga ükski riik ega rahwas wägiwalla ega wõimu abinõu-

dega kinni hoida. Kõik sellekohased püüded on ainult asjata katsed ja toowad aina ajutisi wõituseid. Ujalugu õpetab seda.

Kulturat võib ainuüksi kulturalisega võita.

Ükski wäline wõim ei suuda meie rahwast tulewikus Saksa suurrahwa kulturalise sissewalgumise eest Baltimaile warjata, kui aga maa rahwas ise.

Jah, ise üksi on siin mees.

Ja ainuüksi kulturaline wõimimine on sõjariist, mis Saksa kulturalise päälerõhumise hoo kord võib seistama panna.

Balti maa-pärisrahwad peawad kõik oma waimu- ja kehajõu liituma panema. Kõik anded ja wõimed, mis meie rahwas minewiku küllalisest käest pärandusets saanud, tulewad ustawa hoolega alal hoida, wälja arendada ja kõrgemale täiusele wiia. Balti ilusal rannamaal peab Eesti ja Läti rahwas kõike jõudu Wene riigi targal kaitsel kottu wõtma, et seda kaunisti maad tõlise kulturalisega täita. Maa rahwas peab oma olemist tõsises kulturalis wälja arendades ja uuendades juured oma rahwuslise kodu mullapinda sügawalt sisse ajama, et ükski wõim ega wägi teda siit wälja kiskuda ei suuda.

Minult siis wõidakse tulewikus Saksa kulturalisele sissewalgumisele Baltimaile piiri panna.

Seeneselt oma elujõu ja wõimete wäljaarenduse ja töölepaneku abil võib Eesti rahwas pääsimist loota juurest hädահust, mis tema rahwusliskodu kaunil Läänemere kaldal waritseb.

* * *

Ja ikka weel peaks meie rahwas oma ihu ja hinge wõimeid, kõiki häid andeid ja iduseid, mis meie

põlv minewiktult on kalliks kaasawaraks pärinud, ära-
wannutud a l k o h o l i mürgi läbi edasi rikkuma, rüüls-
tama, häwitama?!

Iffa veel leidub ifegi meie rahwa haritud liitmete
teskel kohutawalt suur osa neid, kes k a r s k u s e asja
tui tähtsufeta pöhhjussmõtte-küsimuse pääle waadates
kurdiks jääwad kõigele hüüdmisele ja kutsumisele?!

Meeletu pimestus peab see olema, et meil aru-
saajadki inimesed rahwa karskendamise asjas iffa veel
osawõtmata päältwaatajateks saawad jääda ja mitte
weel tulisteks wõitlejateks ühises rahwa-kultura wäe
rinnas ei ole tõusnud.

Maha kõik tiijised targutused ja sõnade kõltsu-
tused: kellel meie kulturapiüüete ja rahwa tulewiku
kindlustamise jutuga kõfi taga on, see lööb julgesti
käed kofku nendega, kes alkoholile sõda elu ja
surma pääle on kuulutanud.

Meie rahwuslise tulewiku nimel:

Sõda alkoholile kogu rahwa poolt!

A-32693

124064